

23:45, Csütörtök (május 19.), DUNA Televízió

Katalizátorok

(Katalizátorok - Ez így el fog tűnni)

fekete-fehér, magyar dokumentumfilm, 107 perc, 2009

rendező: Gulyás János

zeneszerző: Grei Tibor

operatőr: Gulyás János

A rendszerváltás előkészítésében a szamizdatos irodalom szerepe tagadhatatlan. Az egyik legjelentősebb csoportosulás a Katalizátor nevű kiadó volt. Az ő szerveződésüket, tevékenységüket, majd felbomlásukat mutatja be Gulyás János a rendszerváltó éveket nagy hitelességgel felidéző filmje.

"A Beszélő kiadóról és az Inconnu Csoportról szóló, szamizdattal foglalkozó filmem után a harmadik, a Katalizátor Iroda három korszakát tekinti át. Indulásukkor főleg röpcédulákat készítettek és terjesztettek, majd Modor Ádámmal és Balassa Jánossal való kibővülésüket és a nyomdagép megkapását követően szépirodalmi és politikai könyveket adtak ki. Harmadik

korszakuk a 1990 utáni Kft.-vé alakulásukkal kezdődött, a legális kiadványokkal és a belső feszültségek megjelenésével, majd a terjesztés fokozatos ellehetetlenítése 1995-ös felszámolásukat és megszűnésüket jelentette. A film egyúttal emlékezés a szamizdattal foglalkozó, majd a későbbiekben, elsősorban azt a korszakot kutató, idén elhunyt, Modor Ádám történészre is." (Gulyás János)

*

Modor Ádám emlékezete

2009. november 6. 00:00

Balog Zoltán - MN ONLINE

Az utolsó cím, az utolsó előadás: „Utak a ravatalhoz”. Az utolsó élmény egy ember, egy tudós kutató belső fegyelméről, a tárgyilagos szakmaiság rejtette tűzről, amellyel az „ügyet” szolgálta mindhalálig. Az előadás 2009. június 16-án hangzott el egy, a Nagy Imre húsz évvel ezelőtti újratemetésére emlékező konferencián. Intenzív osztályról jöve, kórházba készülve beszélt Modor Ádám a korról, amelynek elszenvedője, s próbáljuk hinni, alakítója volt. Beszélt a Kádár-rendszer alatt tartott, titkos '56-os megemlékezésekről, ellenzéki akciókról, például a 301-es parcella tisztára kaszálásáról 1988-ban. Azt, hogy akkor abban ő is benne volt, a hallgatóság számára alig derült ki.

A tudós kívülállását kényszerítette magára akkor is, amikor a '90-es évek második felétől saját életének bugyrait kutatta a kommunista titkosszolgálatok iratai között, ismerkedett a hálózat legaljával. S ugyanezt a szakmaiságot tartotta magára nézve kötelezőnek, amikor nekivágott a Fidesz története megírásának. Közben belülről égett, keresve az igazságot (melyiket is?!).

Nincs jogunk visszakérdezni, mert ő tudta, vagy reménykedett benne, hogy végső soron egyetlen igazság van. S ha az ember életében elég mélyre merül, akkor közelebb jut ehhez az Egyhez. Amit (talán) így hívnak: szeretet. Tiszta szívvel araszolgatott ebbe az irányba. Voltak kerülő újtjai, megérkezései, ideiglenesek, s olyanok is, amelyeknek véglegessége erőt adott

neki.

Nem csoda, hogy nem volt helye egyik rendszerben sem. Pedig szamizdatos múlttal, a legendás Katalizátor Iroda egyik vezetőjeként, az Inconnu-csoport tagjaként, a mítoszokra építve akár karriert is csinálhatott volna később, a '90-es években. Azonban úgy döntött, hogy inkább meg akarja érteni „a titkot meg a nyitját”. A titkot, hogyan kerülhetnek egymás mellé megfigyelők és megfigyelték, besúgók és besúgottak, házkutatók és kutatottak a hatalom csúcsain, s a hálózatok háttérvilágának titkos szobáiban, ahol döntések születnek. Csoda, hogy sok régi „barátjának” nem kellett? Hogy kellemetlen volt?

Gyermekei az ő mosolyával, az ő szemeinek valószínűtlen kékségével beszélnek a palacsintákról, amelyekből végtelen mennyiségeket volt képes sütni. Szerette etetni az embereket. Ismerősöket, ismeretleneket, hajléktalanokat, gyanús alakokat, igaz barátokat a Pinty utcában, vagy a székyel havasok közelében a varsági táborban. Ilyenkor mindig közelebb került ahhoz az igazsághoz, amelyet így hívnak: szeretet. S közelebb vitte azokat is, akiknek adott.

Kinek, minek az áldozata? Ha valaki 51 évesen megy el, jogunk van megkérdezni. Mindig jogunk van megkérdezni. Sőt! Kötelességünk. Azoknak, akik odatalálnak ma a ravatalához, s azoknak is, akik nem érnek rá, akiknek még így, ilyen állapotában is kellemetlen lenne a közelsége.

Sokan indulnak utolsó földi útjukra, akik a '80-as években együtt küzdöttek demokráciáért, nemzeti ügyekért, tisztább életért, s most meg külön vagy egyedül vannak. Mi lett a harcból, az összefogódzkodásból, a nagy szavakból, a tiszta szándékokból? Vannak, akik még az utat sem találják a ravatalhoz. S vannak, akiket sírba vitt a célkereszt.

Lehetett volna másként is – gondolhatnánk. De így lett. S bánják, bánhatják sokan. Modor Ádám is bánta, bánhatja. Hogy az lett a magyar '80-as évekből, ami lett. Tudta-e, tudja-e, hogy bánatában is utat talált sok ember szívéhez. Aki egykor a ferencvárosi utcán még Albert Flóriánnal is focizott, a Radnóti Gimnázium óta hány ember szívéhez került közel? Hány és hány emberben tudta felébreszteni a szeretet önkéntelenségét! Ez maradjon! Így maradjon ő! Mi meg? Legalább a ravatalhoz találjunk utat.

A szerző református lelkész